

سرچشمهٔ مقدّس فرهنگ و ورزش‌ها

نوشته

قاضی بن محمد

ترجمه

حسن نورائی بیدخت

سرشناسه	قاضی بن محمد، ۱۹۶۶-م.
عنوان و نام پدیدآور	سرچشمه مقدس فرهنگ و ورزش ها / نوشته قاضی بن محمد؛ ترجمه حسن نورانی بیدخت.
مشخصات نشر	تهران: حقیقت، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	نه، ۱۹۶ ص.
شابک	978-600-5231-34-2
وضعیت فهرست نویسی: فیبا	
یادداشت	عنوان اصلی:
	<i>The Sacred Origion of Sports and Culture, C1998</i>
موضوع	ورزش - فلسفه
موضوع	فرهنگ همه پسند
موضوع	ورزش - تاریخ
موضوع	فرهنگ - منشاء
موضوع	فرهنگ - فلسفه
شناسه افزوده	نورانی بیدخت، حسن، ۱۳۲۸ -، مترجم
رده بندی کنگره	۴۷۰/۱ س ۴۷۰/۱ ق ۲ / ۷۷۰۶ G
رده بندی دیویی	۷۰۱
شماره کتابشناسی ملی	۳۰۰۹۴۰۶

انتشارات حقیقت

سرچشمه مقدس فرهنگ و ورزش ها، *The Sacred Origion of Sports and Culture, C1998*

مؤلف: قاضی بن محمد Ghazi bin Muhammed, Texas Vitae, U.S.A, 1998

ترجمه: حسن نورانی بیدخت

ناشر: انتشارات حقیقت؛ تهران، خیابان گاندی، خیابان نهم، پلاک ۲۴

صندوق پستی: ۳۳۵۷-۱۱۳۶۵

تلفن: ۸۸۷۷۲۵۲۹؛ فاکس: ۸۸۷۹۱۶۵۲

تلفن مرکز پخش: ۵۵۶۳۳۱۵۱

Site: www.haqiqat.ir

Email: info@haqiqat.ir

چاپ اول: ۱۳۹۳

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

چاپ و صحافی: شرکت چاپ خواجه

قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

ج	مقدمه ناشر ترجمه فارسی کتاب
۱	پیش‌گفتار کتاب
۳	فرهنگ چیست؟
۵	۱. مقدمه
۹	۲. معنای واژه "فرهنگ" علی‌الاصول چیست
۱۳	۳. معنای واژه "فرهنگ" علی‌الواقع چیست
۲۵	۴. مفهوم ضمنی واژه "فرهنگ" چیست؟
۲۹	۵. واژه "فرهنگ" چطور به کار می‌رود؟
۳۱	۶. واقعیت فرهنگ در وضعیت امروزی آن
۴۱	۷. واقعیت فردای فرهنگ
۶۱	۸. آنچه فرهنگ می‌تواند بکند
۶۵	۹. آنچه فرهنگ باید بکند
۶۷	۱۰. نتیجه

۶۹	پی‌نوشت‌ها
۸۱	حکمت پنهان ورزش‌ها
۸۳	۱. مقدمه
۸۵	۲. خاستگاه ورزش‌ها
۹۵	۳. عرفان در ورزش‌ها
۱۲۱	۴. است‌کلی ورزش‌ها
۱۳۵	ورزش‌ها در جهان مدرن
۱۵۱	۶. نتیجه
۱۵۳	۷. ضمیمه ا: نندپردازی شطرنج
۱۶۳	۸. ضمیمه ب: تمرکز در ورزش‌های مدرن
۱۷۱	پی‌نوشت‌ها

مقدمه ناشر ترجمه فارسی کتاب

هو الحق

جمله حرفت هایین از حرمه اول او لیک عقل آن را فرود^۱ بیت مذکور را مولانا در شای سروده است. نظر مولانا این است که همه "حرفه ها" منشأ قدسی دارند؛ حال آنکه عقل جزوی آدمی عقلی نیست که بتواند بدون ابتناء بر وحی، اصول حرفه ها را استخراج کند. سهم عقل در این کار این است که حرفه ها را گسترش می دهد. مولانا به دنبال این مطلب، پیشه گورگنی را مثال می زند که به قول او "کمتر پیشه" است و می پرسد: اگر قابیل آن را می دانست، چگونه حیران این می شد که با جنازه هابیل چه کند؟

کندن گوری که کمتر پیشه بود کی ز فکر و حیل و اندیشه^۲ مراد مولانا از "حرفه"، چنانکه در بیت بالا می بینیم، "پیشه" بهر حال عام است که مطابق نظر قدما شامل هم علوم و فنون، هم هنرها می شود و لذا

۱. مثنوی معنوی، دفتر چهارم، تصحیح نیکلسون، بیت ۱۲۹۷.

۲. همان، بیت ۱۳۰۱.

از این حیث فرقی ذاتی میان نجوم و طب و موسیقی و نقاشی به نزد آنان نیست.

این رأی مختص مولانا نیست و اصولاً در تمام فرهنگ‌ها و سنن دینی تا قبل از پیدایش عالم مدرن مورد قبول بوده است. نگاه قدما چنان بوده که مبانی و مبادی تمدن‌ها و فرهنگ‌ها قدسی است و در نتیجه تمام آثار فرهنگی و مدنی بشر نیز ریشه در آسمان دارد. مقصود و غایتشان نیز همین است. در واقع هریک از آنها - از هنرها گرفته تا ورزش‌ها - تابع هدفی اخلاقی و معنوی است و می‌خواهد راه سلوک از زمین به آسمان را در عمل تثبیت دهد. اسلام است که ریشه‌واژه "فرهنگ" در زبان‌های مختلف، از جمله زبان فارسی، عمدتاً مربوط به قلمروی کشاورزی است و به معنای "کشت، ش" و "پرورش" است و لذا دلالت التزامی بر اخلاق و رشد و سلوک معنوی دارد.

در عالم اسلام منشأ و سرچشمه فرهنگ و تمدن، تصوّف یا عرفان اسلامی بوده از آن جهت که جنبه معنوی و بدنی اسلام است. هر زمان هم که این جنبه معنوی فراموش می‌شد، دوباره بدنه اهل طریقت روح و معنا می‌یافت و بدین طریق مبدأ قدسی‌اش نمایان می‌شد و این روست که می‌بینیم اهل ورزش - نمونه هنوز زنده‌اش ورزش‌های اسلامی است - و فرهنگ غالباً از اصحاب سلوک عرفانی و طریقت نیز بوده‌اند. از جهت نیست که بحث درباره ورزش‌ها یا هنرها معمولاً در این قبیل متون و مبانی - عمدتاً در فتوّت‌نامه‌ها - طرح شده است.

موضوع اصلی کتاب حاضر، شرح و بسط همین مطلب است. فرهنگ و ورزش‌های گوناگون از مظاهر اصلی تمدن مدرن هستند که پس از دوره

رسانس بیشترین توجه اذهان را به خود جلب کرده‌اند. تصور رایج این است که فرهنگ امری است که عمدتاً در قلمرو هنرهای زیبا فهمیده می‌شود؛ ورزش‌ها هم اموری "سرگرم" کننده به معنای دقیق لغوی لفظند که ایام فراغت آدمی را باید پر کنند و خصوصاً اینکه اقتصادی نیز باشند.

با این مقدمات، این کتاب دو بخش اصلی و مستقل دارد و در هر بخش نیز دو مقصود عمده دنبال می‌شود: ۱- شرح و بیان مفهوم اولیه فرهنگ و نشان‌ها چنانکه اصولاً بوده (de jure) و بعد، چنانکه در طی تاریخ واقع شده (de facto) است. ۲- مقایسه معنای اصلی آن با معنای مخدوش امروزی که در واقع انحراف از ماهیت اصلی و قدسی آن است. نویسنده در ادامه سعی خواهد نشان دهد که چه امکانات بالقوه‌ای این دو در هدایت معنوی جوامع دارند و شرط بر این که از سرچشمه معنوی و قدسی آن‌ها غافل نباشیم.

با این که کتاب حاضر، بیشتر شرح مقدمات اولیه این موضوع است ولی اشارات و نکاتی در آن موجود است که به آنگاه عمق می‌دهد و نکاتی جدید را متذکر می‌شود که می‌تواند نشانه‌های راه و روش همین اعماق باشد. از این رو به‌ویژه در جوامعی که هنوز به سنت اسلامی - البته نه فقط در بُعد ظاهری اش - توجه و اعتنا می‌شود، می‌تواند مفید باشد. فقط با این توجه عمیق است که اصولاً فرهنگ و تمدن اسلامی اهمیت و مساهمات می‌یابد و اصولاً فهمیده می‌شود.

نویسنده کتاب، قاضی بن محمد (متولد سال ۱۹۶۶ در اردن)، از

۱. برای نمونه می‌توان به کشور مسلمان ترکیه و ترجمه ترکی این کتاب که در سال ۲۰۰۲ میلادی منتشر شد، استناد کرد.

سادات هاشمی و از خانواده سلطنتی اردن است. وی پس از تحصیل در دانشگاه‌های پرینستون آمریکا و کمبریج انگلستان و اخذ مدرک دکتری از دانشگاه کمبریج، آغاز به تحصیل علوم دینی در دانشگاه الازهر مصر کرد. آن‌گاه، پس از اتمام تحصیل، در سمت‌های عالی فرهنگی، ورزشی و دانشگاهی اشتغال ورزید که آخرین آنها "استاذ تمام" فلسفه اسلامی در دانشگاه اردن است.

رفیق کتاب تاکنون مسئولیت‌های مختلف دینی، به‌ویژه در موضوع گفتارهای دینی داشته است و از این باب، جوایز بسیاری از محافل دانشگاهی کشورهای اسلامی دریافت کرده است. شرح کارهای وی در این زمینه به صورت کتاب منتشر شده است. از جمله این که او نویسنده نامه مشهور و سرگشاده بنام "کلمه مشترک بین ما و شما" - به رهبران کلیساهای جهان، از جمله پاپ بنسکت شانزدهم، است که در اکتبر سال ۲۰۰۷ نوشته شد و ۱۳۸ تن از علمای روشنفکران مشهور مسلمان آن را امضا کردند.

قاضی بن محمد دارای آثاری چند به زبان انگلیسی و عربی است. برخی از تألیفات وی عبارتند از: در جستجوی جامع، چالش‌های پیشروی عرب‌های مسیحی؛ جنگ و صلح در اسلام؛ استفاده‌ها و سوء استفاده از جهاد؛ حب در قرآن کریم؛ و اسلام چیست و چگونه؟ ترجمه فارسی این کتاب، به سفارش ناشر حدود پنج سال پیش به مترجم فاضل، آقای حسن نورائی بیدخت که قبلاً کتاب اقتدا به محمد (ص)، تألیف کارل ارنست، را نیز برای همین ناشر ترجمه کرده بودند، سپرده شد و ایشان نیز به رسم معهود خویش آن را در موعد مقرر

تحويل دادند. تأخير در چاپ کتاب اولاً به سبب موانعی تنگ نظرانه است که آن زمان موجود بود و ثانياً از جانب ناشر آن است که ترجمه را برای بازبینی و ویرایش نگه داشت و از دوستان خویش در این کار یاری خواست. در اینجا لازم است که از دوستان عزیز دانا، سرکار خانم دکتر نیر هوری و آقای دکتر محمدرضا رحیم زاده، که هر دو بزرگوار با دقت و مهربانی کلی ترجمه را خواندند و در ویرایش و ویرایش آن کوشیدند، تشکر

کنیم

پیش‌گفتار کتاب

این دور به ابدان جهت به رشته تحریر درآوردم که به‌نظم می‌رسید آشتی‌گری و سازگاری و حشمت^۱ کی درخصوص این دو موضوع وجود دارد و گمان می‌کنم جز در رساله فلسفی سنتی از این دست بتواند نقطه‌های شروع مناسبی برای مطالعات بیشتر – اگر نه عملاً به‌عنوان خلاصه‌ای از خود آن مطالعات – به دست دهد.

در فلسفه نیز همچون باغبانی و گل‌پروری انسان کلمه‌ها را هر جا که ببیند، می‌چیند» و این دقیقاً شیوه‌ای است که در این کتاب، درخصوص منابع و مراجع مورد استفاده قرار دادم. نه صرفاً به‌جهت آشنایی^۲ «با دهر جا که می‌خواهد می‌وزد»^۱ بلکه بدان‌جهت که ماهیت و تناسب جهت‌پروردو موضوع مورد بحث – مخصوصاً ورزش – به یک تمدن، یک دین، یک سنت خاص منحصر نمی‌شود. ولی این بدان معنی نیست که بگوییم شرایط در هر مورد با هر آنچه که منابع ارجاعی من گفته‌اند، موافقم؛ بلکه برعکس، صرفاً باید بگوییم که این فرمایش امام علی (ع) را به کار بستم که

۱. انجیل یوحنا ۳: ۸) Spiritus ubi Vult Spirat

«به آن چه گفته می‌شود نگاه کنید نه به کسی که آن را می‌گوید.» امیدوارم خواننده این رساله‌ها نیز به همین سان عمل کند.

باید از کمک‌های راب بیکر^۱ در امریکایی کردن متن و دکتر ویلیام استودارت^۲ برای راهنمایی‌های ارزشمندش، تشکر کنم.

سرانجام لازم می‌دانم از دکتر رضا شاه کاظمی به جهت همکاری در زمینه نمونه‌خوانی (غلط‌گیری) و ویرایش هر دو متن سپاسگزاری کنم. بنام خداوندی او را در همه موارد به کار نبسته‌ام ولی گمان نمی‌کنم کسی بهتر از او می‌توانست از عهده این مهم برآید.

قاضی بن محمد

ژانویه ۱۹۹۸

1. Rob Baker

2. William Stoddart